

*Le pravična cesitev koroškega
vprašanja more doprinesti k utrditvi
miru in k ustanovitvi dobrih
sosednih odnosov med Jugoslavijo
in Avstrijo*

Stališče FLRJ in Sovjetske zveze glede Slovenske Koroške je neizpremenjeno

Beograd, (Tanjug). Zunanjepolitični komentator Tanjug-a piše:

»Te dni je objavil zapadnoimperialistični tisk vrsto poročil in člankov, v katerih spet načinja vprašanje avstrijske mirovne pogodbe. Vsa ta različna poročila, ki so popolnoma izmišljena, temeljijo na napačnem sporočilu britanskega konservativnega lista »Daily Telegraph«, ki je pisal, da je baje Sovjetska zveza avstrijski vladi predlagala, da bi spet pričeli pogajanja o avstrijski mirovni pogodbi in ob tej priložnosti sporočila, da ne bo več podpirala jugoslovanskih zahtev glede vprašanja Slovenske Koroške. Čeprav sta agencija TASS in avstrijski zunanji minister to lažno poročilo demantirala, so zapadni žurnalisti, ki iščejo senzacionalna poročila, nadaljevali s svojimi provokacijami. To pa ne zaradi tega, ker so prepričani v resničnost tega, kar pišejo, temveč v želji, da bi se dogodki spremenili tako, kakor zahteva njihova imperialistična politika.

Organ Komunistične partije Francije »Humanité« se je z veseljem pridružil imperialističnemu tisku, ki z omenjenimi poročili izraža željo Angloameričanov, da bi prepustili koroške Slovence čimprej in dokončno Avstriji ter jih izročili germanizaciji.

V svojem članku z dne 12. oktobra t. i. obravnava znani dopisnik »Humanité-ja« Magnien koroško vprašanje, toda ne da bi obsodil mahinacije avstrijske in angloameriške reakcije napram koroškim Slovincem in da bi glede avstrijske mirovne pogodbe zastopal stališče Sovjetske zveze in Jugoslavije — s tem seveda tudi stališče koroških Slovincem —, temveč da bi klevetal Jugoslavijo in njeno dosledno borbo za priključitev koroških Slovincem k svoji državi.

Kot podlago za svoje klevete proti Jugoslaviji se je Magnien poslužil tokrat tudi profašističnih virov, tako na primer lista »Figaro«.

Čeprav vsebuje članek Magnien-a vrsto neresnic, s katerimi poskuša kompromitirati dosledno in vztrajno borbo Jugoslavije za uresničitev pravic koroških Slovincem, se teh neresnic sploh ne bi dotikali, če takšen način pisanja dejansko ne bi predstavljal podpiranja sovražnikov osvoboditve koroških Slovincem.

Vsa svetovna javnost je lahko izvedela za stališče Jugoslavije glede vprašanja Slovenske Koroške in sicer od trenutka, ko je bilo to vprašanje ob priložnosti priprav za urejevanje avstrijske mirovne pogodbe načeto, pa do danes. Jugoslavija je zahtevala priznanje popolnih nacionalnih pravic koroškim Slovincem in na podlagi njihove volje, ki so jo jasno izrazili v osvobodilni vojni, združitve s svojimi brati in dokončno osvoboditev izpod nemško-avstrijskega podjarmljevanja.

S spomenicami jugoslovanske vlade o vprašanju Slovenske Koroške Svetu zunanjih ministrov in njihovih namestnikov in sicer s prvo spomenico februarja 1946. leta, z drugo januarja 1947. leta londonski konferenci in končno z zadnjo v aprilu 1948. leta namestnikom zunanjih ministrov v Londonu ter v vseh govorih zastopnikov jugoslovanske vlade na mednarodnih konferencah, se je Jugoslavija dosledno in neomajno borila za pravice ko-

roških Slovincem. Ko je postavila svoje ozemeljske in druge zahteve napram Avstriji, je Jugoslavija želela, da bi s svoje strani čim več doprinesla k hitri sklenitvi demokratičnega miru z Avstrijo. V tem pogledu si je Jugoslavija mnogo prizadevala in doprinesla velike žrtve.

Jugoslavija je omejila svoje ozemeljske zahteve samo na one dele Koroške, ki so do danes ostali del slovenskega etničnega ozemlja, ni pa zahtevala ozemlja, ki je bilo nasilno germanizirano v najbližnji preteklosti.

V svojih prizadevanjih za pravičen in

demokratičen mir z Avstrijo je Jugoslavija glede svojih zahtev vedno naletela na trdovraten in dosleden odpor s strani imperialistov. Na drugi strani pa je dosegla Jugoslavija s tem, da se je skupno s Sovjetsko zvezo trudila za ustvaritev trdnega in demokratičnega miru, tesno sodelovanje s Sovjetsko zvezo. Sovjetska zveza je pokazala popolno razumevanje za stališče in zahteve Jugoslavije in s tem, da je jugoslovanske zahteve odločno podpirala, je omogočila, da so mednarodne konference poslušale glas narodov Jugoslavije. Jugoslavija je znala in

zna pravilno ceniti to tesno sodelovanje s Sovjetsko zvezo, česar ne more utajiti nobena kleveta in nobena laž.

Takšno stališče je zavzela Jugoslavija in se borila za ustvaritev demokratičnega miru z Avstrijo, kar pa ostane nespremenjeno tudi danes, kljub vsem izzivalnim poročilom imperialističnih agencij in listov, ki se jih Magnien poslužuje v svojih člankih, po katerih naj bi bila Jugoslavija v vprašanju avstrijske mirovne pogodbe zapustila pot sodelovanja s Sovjetsko zvezo in krenila na pot tajnega paktiranja z avstrijsko reakcijo, ki je na oblasti, ter se odrekla svojim zahtevam za uresničitev nacionalnih pravic koroških Slovincem.

Telegrafska agencija Sovjetske zveze je pred nedavnim obsodila vse slične klevetniške in izzivalne informacije, ki izvirajo iz istih virov in imajo iste namene ter nakazala njihov pravi značaj in namen.

Ni težko odgovoriti na vprašanje, kakšne uspehe bo »Humanité« žel s tem člankom in komu bo ta članek služil. Ker se Magnien poslužuje laži iz profašističnih virov, da širi svoje klevete proti novi Jugoslaviji, ni istoveten samo formalno z reakcijo, ki hoče izrabiti spor med Informacijskim birojem in Komunistično partijo Jugoslavije v svoje imperialistične namene, temveč tudi objektivno in dejansko služi tem namenom.

Z napadi, ki jih je doslej širil proti novi Jugoslaviji, pričeni s kleveto o ladji, ki je bila natovorjena s pšenično in ki jo je Jugoslavija baje prodala Tsaldarisu — o čemer pa obstoja znani dementi bolgarske telegrafске agencije —, s provokacijami dozdevnih tajnih pogajanj med Jugoslavijo in Avstrijo o Koroški in zdaj z zadnjo kleveto, je Magnien javno poskušal, da bi razbil sodelovanje med Sovjetsko zvezo in Jugoslavijo. S tem se je Magnien dokončno razkrinkal kot sovražnik enotnosti in protiimperialističnega tabora.

ZVEZA BIVŠIH PARTIZANOV SLOVENSKE KOROŠKE

vabi na

odkritje SPOMENIKA

partizanskim borcem, ki so padli za svobodo slovenskega ljudstva na Koroškem
v nedeljo, dne 24. oktobra 1948
ob 14. uri v S v e č a h v R o z u

Zberemo se navaskem frgu pred gostilno Adam

Glavni odbor Zveze bivših partizanov Slovenske Koroške

SZ se dosledno bori za mir in varnost v svetu

Pariz, (TASS, Tanjug). Sovjetski delegat Andrej Višinski je na seji Političnega komiteja Generalne skupščine Organizacije združenih narodov v obširnem govoru v imenu sovjetske vlade predlagal, da bi pet velesil — Sov. zveza, ZDA, Velika Britanija, Francija in Kitajska — ki so stalne članice Varnostnega sveta, zmanjšalo vse svoje kopne, pomorske in letalske oborožene sile in oborožitve v enem letu za tretjino in da bi prepovedale atomsko orožje. To zaradi tega, ker je v rokah teh sil koncentrirana pretežna množina oboroženih sil in oborožitve in ker te sile nosijo glavno odgovornost za ohranitev miru in splošne varnosti. Višinski je izrazil svoje prepričanje, da bi bilo uveljavljanje ukrepov, ki jih je predlagala sovjetska vlada, prvi korak k dejanski zagotovitvi miru in dejanski zagotovitvi varnosti narodov.

V diskusiji o tem sovjetskem predlogu v Političnem komiteju sta delegata Poljske in Belorusije v celoti podprla resolucijo Sovjetske zveze, katere izvedba bo prispevala k utrditvi miru in zadala udarec ekspanzionistom in vojnim hujšakem po vsem svetu, z ZDA na čelu.

Poljski delegat Sigmund Modzelewski je opozoril, da Sovjetska zveza ravna in dosledno ukrepa v smislu politike miru, medtem ko hočejo ZDA uvesti po vsem svetu tako imenovani »Pax Americana« (ameriški mir).

Delegat Belorusije je opozoril, da je Generalna skupščina OZN že 1946. leta

sprejela predlog delegacije Sovjetske zveze o znižanju oborožitve in navedel vrsto dokazov iz govorov ameriških predstavnikov in pisanja ameriških časopisov, ki dokazujejo, da izvajajo ZDA ekspanzionistično politiko, ki se odraža v pripravljanju vojaških oporišč in oboroževanju vrste držav ter v prizadevanju, da bi spremenile 16 držav Marshallovega načrta v vojaški blok, ki je naperjen proti miroljubnim demokratičnim državam.

Delegat Nizozemske je odklonil sovjetski predlog za znižanje oborožitve za eno tretjino in se pri tem izgovarjal, da je že Društvo narodov pokazalo, da je to »nemogoče«. Prav tako je trdil, da mu

Sovjetski predlogi so jamstvo za mednarodno sodelovanje

»Pred nami sta dejansko dve tezi. Vodilna skupina držav večine z ZDA na čelu trdi, da je samo »ravnovesje sil« poročstvo miru. »Moramo biti tako močni, da nas ne bo mogel nihče napasti«, govore danes ameriški vplivni ljudje, med njimi tudi kandidat za predsednika ZDA gospod Dewey.

V nasprotju z militarističnimi teorijami o »varnosti« z oboroževanjem je sovjet. teza in teza vseh držav ljud. demokracije, ki trdi, da je pot k miru predvsem pot splošne omejitve oboroževanja. Razumljivo je, da razorožitev ni vse, vendar je prvi korak, brez katerega si pri današ-

resolucija Sovjetske zveze o razorožitvi ni jasna.

Delegat Velike Britanije Shawcross je imel dolg govor, v katerem se je odražala vsa zaskrbljenost delegacij pod vodstvom ZDA zaradi široke podpore, ki jo ima predlog Sovjetske zveze za razorožitev med najširšimi množicami na svetu. Tudi britanski delegat je odklonil predlog Sovjetske zveze in pri tem ponavljal v bistvu »argumente« nizozemskega delegata.

Zastopnik FLRJ, zunanji minister Edvard Kardelj je v obširnem govoru obrazložil stališče jugoslovanske vlade glede sovjetskega predloga in med drugim dejal:

njem položaju težko zamišljamo sistem trdnega mednarodnega sodelovanja.

Zaman bi bilo govoriti o pravilnem reševanju perečih mednarodnih političnih vprašanj, če ne bo prepričanje v trdnost miru podlaga vsemu delu Združenih narodov.

Na tej liniji je predlog, ki ga je stavil v imenu vlade Sovjetske zveze gospod Višinski. Ta predlog upošteva konkretno pogoje, zahteva od odgovornih držav minimalne dokaze za njihovo dobro voljo glede borbe za zaščito miru in daje boljšo perspektivo vsemu nadaljnjemu sodelovanju. (Nadaljevanje na 2. strani.)

SZ se dosledno bori za mir in varnost v svetu

(Nadaljevanje s 1. strani.)

lovanju med narodi. Ta sovjetski predlog ni nikakršna propagandistična deklaracija, kakor so tukaj govorili, ampak prav nasprotno, pomeni zares stvaren in konstruktiven korak, ki bi mogel — če bi ga večina OZN sprejela — pomeniti bistveno spremembo na bolje v sedanjem mednarodnem položaju.

Težke posledice sedanjega mednarodnega položaja se čutijo na vsakem koraku. Ne bom navajal konkretnih števil o oborožitvi, o vojaških oporiščih, o moči oboroženih sil itd., ker smo o tem tukaj že mnogo govorili. Medtem ko na eni

strani žrtvujejo velikanske izdatke za oborožitev, pa postajajo na drugi strani življenjski pogoji ogromne večine ljudi v mnogih državah vedno težji, življenjska raven ljudstva pa stalno pada. Je nekaj, kar bo omogočilo državam, da bodo vrgle s sebe breme oboroževanja, s čimer se bo na eni strani pospešila gospodarska obnova na svetu in dvig življenjske raven delovnih ljudi, na drugi strani pa rešilo človeštvo strahu pred vojno.

Iz teh razlogov izjavlja delegacija Federativne ljudske republike Jugoslavije, da podpira sovjetski predlog v celoti in poziva vse delegacije, naj ga sprejmejo.

Sodelovanje med socialističnimi in kapitalističnimi državami je možno

Nato pa je sovjetski delegat Višinski zbral rezultate diskusije o sovjetskih predlogih za prepoved atomske bombe, znižanje oborožitve petih velesil za eno tretjino v enem letu in ustanovitev mednarodnega nadzorstva nad izpolnjevanjem teh ukrepov. V svojem govoru je nakazal, da se tudi v tem primeru opazita dva tabora držav in sicer se ena skupina držav dosledno bori za mir in varnost narodov v prizadevanju, da bi zajamčila sprejem ukrepov, ki bi pomenili prvi korak pri odstranitvi nevarnosti nove vojne, v delu za utrditev miru, druga skupina sil pa nadalje hodi po liniji, ki jo označuje prizadevanje, da bi za vsako ceno preprečila prepoved atomske bombe in znižanje oboroženih sil petih velesil. Poudaril je, da vodijo gonjo proti sovjetskim predlogom predstavniki ZDA, Velike Britanije in Francije, ki so uporabili vsa sredstva, da bi razžalili in oklevetali sovjetsko delegacijo in tako poizkušali izpodkoptati zaupanje v predloge Sovjetske zveze.

Ko je govoril o prizadevanjih predstavnikov zapadnih sil, posebno Bevin, da bi prikazali stvari tako, kakor da bi ovirala miroljubno sodelovanje med temi silami in Sovjetsko zvezo različnih sistemov, je Višinski spomnil, da ta različnost nikakor ni ovirala sodelovanja Sovjetske

zveze, ZDA in Velike Britanije v vojni proti Hitlerjevi Nemčiji. Ravno nasprotno, čeprav so imeli ZDA, Velika Britanija in Nemčija skupen gospodarski sistem, so se vendar borili drug proti drugemu.

Ko je analiziral govore delegatov Velike Britanije, ZDA, Francije, Kitajske, Kanade in drugih sil, je Višinski dokazal, da so ti delegati na vsak način skušali zmaljšati jedro sovjetskih predlogov. Predvsem so skušali prikazati stvari tako, kakor da bi bili sovjetski predlogi »nestvarni«, »nekonkretni«, »megleni«, čeprav govore ti predlogi o popolnoma konkretnih in stvarnih stvareh. Sovjetska delegacija je predlagala prepoved uporabe atomskega orožja, znižanje oborožitve in oboroženih sil petih velesil za eno tretjino, ustanovitev točne in učinkovite kontrole nad izpolnitvijo teh ukrepov. Višinski je poudaril, da zadevajo sovjetski predlogi na odpor, ker uničujejo načrte vojnih netilcev. V tej zvezi je spomnil, da v ZDA sedaj pripravljajo zakone glede opreme 25 divizij zapadnoevropskih dežel, ustanovitve ameriških vojaških oporišč v Evropi in ustanovitve omrežja vojaških oporišč ZDA po vsem obširnem področju od Aljaske do Norveške. Višinski je poudaril, da izvirajo ti zakonski osnutki iz težnj, ki nasprotujejo onim, ki so bile pobuda sovjetskim predlogom.

Sovjetska zveza - dežela miru

Šef sovjetske delegacije je navedel številke, ki kažejo, da so v Sovjetski zvezi vojaške proračunske postavke z vsakim letom zniževale. Letos znašajo te postavke 17 odstotkov proračuna. Nasproti tem številkam je navedel izjavo predsednika ZDA Trumana, ki je v svoji poslanici kongresu glede proračuna 1948-1949. poudaril, da bo 97 odstotkov izdatkov proračuna ZDA v letu 1949. neposredno odražalo »stroške vojne, rezultate vojne in prizadevanja preprečiti bodočo vojno«, in da bo samo 21 odstotkov šlo za socialne ukrepe, stanovanjske zgradbe, prosveto,

poljedelstvo, promet, finance, industrijo, splošno upravo itd. Glede Velike Britanije bodo znašali vojaški izdatki v letu 1948 v tej deželi 25 odstotkov proračuna.

V zvezi z izjavami predstavnikov zapadnih sil, da znižanja oborožitve ni mogoče izvesti baje zaradi pomanjkanja točnih podatkov o številu in razmestitvi oboroženih sil Sovjetske zveze, je Višinski dejal: »Pravijo nam, naj položimo karte na mizo, govorijo nam, da bi povedali število naših oboroženih sil in kje so razmeščene. Če bo tu sprejet pozitiven sklep glede predlogov Sovjetske zveze,

bo Sovjetska zveza hkrati z drugimi silami dala popolne informacije o svojih oboroženih silah in oborožitvi. Seveda bodo morale vse sile dati informacije glede vseh tipov oborožitve, včevši atomsko

bolbo in druga sredstva za množično uničevanje. Sprejmite sovjetske predloge in mi bomo položili vse karte na mizo skupaj z vašimi in našimi bomo sredstva, s katerimi bomo kontrolirali tiste, ki govorijo resnico, in tiste, ki varaajo. Glede Sovjetske zveze imam zaupanje in jamčim za točnost informacij.«

Kdo preprečuje dosego mednarodnega zaupanja?

Glede argumentov predstavnikov zapadnih sil, češ da znižanja oborožitve ni mogoče izvesti, dokler ni doseženo »ozračje mednarodnega zaupanja«, je Višinski dejal, da danes ni Sovjetska zveza, ki bi preprečevala dosego takega ozračja. Ali ustanavlja Sovjetska zveza vojaška oporišča na ozemljih drugih dežel? je vprašal. Ali Sovjetska zveza obkoljuje ZDA in Veliko Britanijo z omrežjem svojih oporišč? Ali taka dejanja, kakor je sklep Sovjetske zveze, da umakne svoje čete iz Koreje, preprečujejo dosego mednarodnega zaupanja? Višinski je spomnil na vrsto sklepov vlade Sovjetske zveze glede demobilizacije oboroženih sil, posebno na sklep od 24. aprila 1948., po ka-

terem se je zaključila demobilizacija vseh kontingentov, ki so bili vpoklicani v vojnem času. Poudaril je, da se jih samo tisti, ki se delajo kakor da ne »poznajo teli podatkov«, »ne zavedajo«. Ni Sovjetska zveza, ki bi preprečevala dosego mednarodnega zaupanja, temveč druge sile, ki so splošno znane, je dejal Višinski.

Ob koncu je Višinski poudaril, da bi sprejem sovjetskih predlogov ustvaril trdno osnovo za mednarodno zaupanje ter pripomogel k ustvaritvi miru in varnosti. Vsi narodi bi sprejeli to kot predhodnika miru, kot veliko dejanje človečnosti in sodelovanja med narodi. Tistih, ki bodo glasovali proti tem predlogom, narodi ne bodo niti razumeli, niti podprli.

Narodi sveta si želijo mir

Nato je sovjetski delegat Malik omenil govor britanskega zastopnika Shawcrossa, ki je grobo klevetal Sovjetsko zvezo in skušal označiti sovjetske predloge kot »nejasne«. Malik je omenil tudi Shawcrossovo izjavo, da angleško ljudstvo želi mir in dejal, da to brez dvoma drži. Kakor vsi narodi, tako tudi angleški narod želi mir in razorožitev, vendar pa Shawcross tega ne želi. Ni na mestu, da bi tukaj razpravljali o željah ljudstva, je dejal Malik, kajti ljudstvo želi mir, raz-

orožitev in prepoved atomske bombe, samo Shawcross si tega ne želi. V tem je razlika med stališčem Shawcrossa in stališčem teh, ki jih zastopa ter željo in težnjo ne samo angleškega naroda, temveč narodov vsega sveta.

Nato so izvolili pododbor Političnega komiteja, ki ga tvorijo zastopniki Sovjetske zveze, Francije, Velike Britanije, ZDA, Kitajske, Poljske, Salvadorja, Libanona, Avstralije, Belgije in Brasilije in ki bo proučeval predloge o razorožitvi.

Sprava med Jugoslavijo in Avstrijo je možna samo s priključitvijo Slovenske Koroške k FLRJ

Beograd, (Tanjug). Beograjska »Borba« je pred nekaj dnevi objavila komentar k odnevu, na katerega je naletel govor predsednika avstrijske republike dr. Rennerja, ki ga je imel pred nedavnim v Celovcu, v reakcionarnem tisku in v katerem je predlagal Jugoslaviji »spravo« pod pogojem, da se odreče svojih zahtev po Slovenski Koroški. »Borba« poudarja, da je Jugoslavija ob mnogih priložnostih dovolj jasno obrazložila svoje stališče, tako tudi na zadnji konferenci zunanjih ministrov v Londonu. Če je govora o spravi, poudarja list, potem jo je možno doseči samo z ugoditvijo zahtev koroških Slovencev in s priključitvijo Slovenske Koroške k Jugoslaviji.

Zapadni reacionarji in avstrijski vladodržci mislijo, nadaljuje »Borba«, da se je po objavi resolucije Informacijskega biroja pojavil žarek upanja. Toda demanti Telegrafске agencije Sovjetske zveze z dne 11. oktobra t. l. je tem upom napravil

nagel konec in pokazal, kako neutemeljena so bila ta tendenciozna poročila, na temelju katerih se »Sovjetska vlada baje odreka« podpiranju jugoslovanskih teritorialnih zahtev glede južne Koroške. Ta izzivalna poročila angleškega, francoskega in avstrijskega reakcionarnega tiska so imela namen, da bi omajala koroške Slovence v njihovi borbi za priključitev k Jugoslaviji.

Mirovna pogodba z Avstrijo, zaključena »Borba«, na temelju sistema preglasovanja, ki ga uporabljajo ameriški imperialisti, ne more biti niti izdelana, niti sklenjena. Ta mirovna pogodba ne more temeljiti na krivicah, ki se godijo koroškim Slovincem in Jugoslaviji. Le pravična rešitev koroškega vprašanja more pospešiti razvoj gospodarskega in političnega sodelovanja med novo Jugoslavijo in povojno republiko Avstrijo in doprinesiti k utrditvi miru in k ustvaritvi dobrih sosednih odnosov med obema deželama.

Ob obletnici osvoboditve Beograda

Danes so minila štiri leta, odkar je jugoslovanska narodno osvobodilna vojska skupno z Rdečo armado osvobodila Beograd, prestolnico demokratične federativne Jugoslavije.

20. oktober 1944 je v novi zgodovini Jugoslavije zapisan kot dan zmage, svobode in slave. Sicer ni ta dan pomenil še popolne osvoboditve vse Jugoslavije, vendar je bil že jasno znamenje svobode tlačenih narodov. Na slavnem pobodu, ki je vodil k dokončni propasti Hitlerjeve Nemčije, je osvobojenje Beograda morda ena manjših, vendar pa najlepših zmag, kajti pobesnelemu sovražniku so se tedaj pokazale vse globine prepada, ki se je odprl pred njim, vsak čas pripravljen, da pogoltne v svojo večno temo Hitlerja in vse njegovo grozno spremstvo.

Na beograjskih ulicah

Neposredna bitka za mesto se je pričela 14. oktobra. Nek borec Jugoslovanske armade piše takole:

»Beograd je pred nami.

Smo mar mogli še pred kratkim verjeti, da bomo tako kmalu prišli pred našo prestolnico in skupno z Rdečo armado osvobajali naše belo mesto.

Beograd vre v borbi. Ponekod se vale gosti oblaki dima. Artilerija tolče brez prestanka, zrak pa je prepojen z brenčanjem motorjev. Nad našimi glavami krožijo sovjetska letala.

Prehodimo predmestje Beograda. Gremo poleg nasipov in prispemo v prve ulice. Marko se je nekoliko razživel. Te hiše so zavzeli naši in čistijo jih sovražnikovih ostankov. Obidemo tovariše in gremo dalje, da bi tudi mi zavzeli ulice pred nami. Pazio korakamo drug za drugim. Blizu sovražnika smo.

Še deset metrov na levo in naša kolona obstane. Stojimo ob zidu in opazujemo eksplozije granat. Letala se izmenoma spuščajo in dvigajo.

Končno se odločimo tudi za napad. Poveljnik zapove Marku, da gre na desno do neke porušene stavbe in da štiti s tiste strani naš napad. Marko se pripravlja. Nek Rus mu razlaga, kolikšen je prostor, ki ga obvlada sovražnik.

Pripravljeni smo, vemo kje je naš cilj, postavimo se nekoliko na levo in čakamo. Marko je odšel. Vsako njegovo kretanje spremljam. Dospel je do določenega prostora; samo tega da še preteče. Marko za hip postane in se koj nato spusti v tek.

Toda v tistem trenutku se zasliši kratek rafal, takoj za tem dolg. Marko napravi še nekaj korakov, obstane in pade.

Planil sem kvišku, skočil, poveljnik me je pogledal, me razumel in jaz sem stekel v smeri Marka.

Toda pred mano je že tekel rdečearmejec! Mar gre tudi on po Marka? In zares: Ni obstal niti trenutek, pretekel je prostor in prišel do Marka? Takoj ga je dvignil in prenesel nazaj. Rafali so odjeknili znova, toda rdečearmejec je mirno nosil ranjenega Marka.

Prej nego je dospel na varno, je klečnil in padel. Nič nisem pomislil in v dveh korakih sem bil pri njem. Svinčenke so mi zažvižgale okrog ušes in ustavlil sem se: pred menoj sta ležala Marko in rdečearmejec! Ali naj dvignem Marka ali rdečearmejca? Oba sta me pogledala in molčala.

In jaz sem dvignil rdečearmejca. Marko je še dalje ležal nepremično. V zaklonišču sta me čakala komisar in dva rdečearmejca. Komisar mi je v naglici stisnil roko.

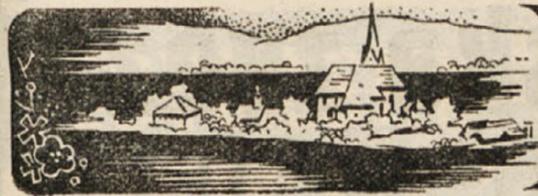
Obrnil sem se, da grem po Marka. Toda nek rdečearmejec se je že pripravil, da gre on po tovariša. Jaz sem ga zgra-

bil in zadržal. In preden je utegnil kaj reči, sem že stekel ven. Marko me je pogledal in jaz sem ga dvignil na hrbet. Lopet so leteli izstrelki, toda Marko je bil kmalu na varnem. Spustil sem ga na tla, medtem ko je on z očmi iskal tovariša, sovjetskega borca. In preden smo pričeli novo nalogo, smo si z rdečearmejci čvrsto stisnili roke.

Borba za Beograd je trajala že nekaj dni. Nemci so bili pregnani v okolico železniške postaje. Utrjeni v poslopiju Prometnega ministrstva so nudili obupen odpor in rafali njihovih strojnic so kosili po ulici.

Ogenj iz strojnic ni prenehal. Sovražnik se je čutil ogroženega in je poskušal poslednjič. Z ostanki svojih moči je obkolil del voda, kateremu je načeloval tovariš Tojaga. Medtem so borci, ki še niso vodili uličnih borb, ki so se vendar borili za osvoboditev Beograda — svojega glavnega mesta — jurišali z železno hladnokrvnostjo. Prišlo je do borbe mož proti možu in naši »minometalci« so uničevali Nemce, četa s poročnikom Tojagom se je prebila na ulico in s poslednjimi rafali uničevala sovražno oporišče. V Hrastovcu v Slavoniji je tovariš Tojaga padel zadet od sovražnikove granate v času, ko je osvobojeni Beograd bil že da- leč v zaledju fronte.

(Po zapiskih vojaškega novinarja.)

Po naši zemlji

Smihel nad Pliberkom

Gotovo bo marsikoga zanimalo, kako so se v naših slovenskih krajih pripravljali na proslavo 10. oktobra. Že dva tedna prej so začeli z vsestransko propagando in agitacijo. V to so vključili vse razpoložljive sile, prodajali so značke, s katerimi so se lahko brezplačno peljali na proslavo v Celovec, obljubljali so vse mogoče in nemogoče, grozili so, da mora vsak posameznik pokazati svojo zvestobo do domovine in se udeležiti proslave.

Uspuh štirinajstdnevne predagitacije pa je bil, da so se na določeni dan zbrali res samo »domovini zvesti« sinovi, ki jih poznamo že iz prejšnjih let, ko so tudi dokazovali svojo veliko zvestobo do domovine, toda ne do Avstrije, kot to skušajo danes dokazovati. V Celovec so se peljali razni priseljenci iz vseh pokrajin Avstrije, ki so se v zadnjih desetletjih nadržno naselili po naših slovenskih vaseh. Če jih hočemo naštet, so to bili razni Loserji, Haimburgerji, Skiasi, Welci in drugi, o katerih smo že večkrat pisali ter poročali o njihovi naklonjenosti koroškemu Slovincem. Nadalje so se zbrali še nekateri narodni odpadniki in bojazljivci, ki so se iz strahu pred odpovedjo službe prisiljeno udeležili prireditve. Vsem domačinom in tudi daljši okolici so znane omenjene osebe, kajti še pred nekaj leti so kot Standartenführerji, SS-führerji, julipučisti, Ortsgruppenleiterji, Propagandaleiterji in v podobnih funk. svojo »zvestobo« domovini pokazali s tem, da so prodali Avstrijo nacističnemu nasilju.

Železna Kapla

Zadnji teden smo slavili poroko naše ga Andreja Haderlapa, ki si je svojo ženo in družico za življenje poiskal v Podgorjah v Rožu. V četrtek zvečer smo se zbrali na njegovem domu pri pd. Brunnerju v Železni Kapli, kjer je bilo kakor po navadi zelo veselo. Prišli so tudi pevci iz Celovca, ki so svojemu tovarišu Andreju zapeli več lepih narodnih in partizanskih pesmi.

Tov. Andreja pozna vse naše slovensko in antifašistično ljudstvo kot odločnega borca za pravice svojega zatiranega naroda. Poznamo pa tudi njegovo mlado ženo, tov. Lenko, ki je že mnogokrat nastopila kot pevka in ki je vedno požrtvovalno sodelovala pri našem kulturnem delu.

Danes jima želimo še enkrat obilo sreče in zadovoljstva v novem zakonskem življenju.

Mi se ne čudimo avstrijskim in predvsem koroškim oblastem, če take ljudi imenujejo najzvestejše sinove domovine, čudimo pa se cerkvenim oblastem s celovškimi škofom na čelu, da so se s svojo odredbo o zvonjenju na dan »nemške znanosti« pridružile in aktivno sodelovale pri praznovanju proti koroškemu Slovincem naperjene proslave. Radovedni smo, ali se je škof vprašal, komu bodo po vseh cerkvah zvonili z blagoslovljenimi zvonovi, ko je izdal tozadevno odredbo. Danes pa ni več dvoma, da se tudi najvišje cerkvene oblasti, ki bi morale biti povsem nepolitične in pred katerimi bi moral biti vsak narod popolnoma enakopraven, uvrščajo med najhujše nasprotnike slovenskega in antifašističnega prebivalstva na Koroškem. S tem svojim odlokom je škof dokazal, da je škoda vsake lepe besede o mirnem sožitju in o bratski ljubezni, ker mi ne moremo več verovati lepim besedam, ko se moramo na drugi strani prepričati, da tem besedam sledijo povsem drugačna dejanja.

Št. Jakob v Rožu

Zadnjo nedeljo smo pri nas v Št. Jakobu praznovali otvoritev gostilne v Narodnem domu, ki je bila zdaj že več let zaprta. Ker pa se mi po navadi radi zbiramo, posebno v domači slovenski gostilni in se pomenimo pri dobri kapljici, se je tov. Šimej odločil, da spet odpre gostilno, ki je bila že v prejšnjih časih zbirališče naših ljudi. V tej gostilni smo imeli pred vojno naše seje, tam smo imeli tudi večkrat vaje za kulturne prireditve, tja pa smo tudi zahajali, če smo imeli kaj za praznovati. Kakor je bilo prej, tako se bomo tudi danes radi zbirali v gostoljubnih prostorih, ki nas vabijo od zadnje nedelje naprej.

Na otvoritvi smo se zbrali iz vseh bližnjih in daljnjih krajev, hiša je bila skoraj premajhna, da bi sprejela vse neštete goste. Prišli so tudi pevci iz Ledenic, ki so skupno z našimi pevci iz Št. Jakoba pomagali, da je bil spored res pester in vesel. Ob lepi slovenski pesmi smo se spominjali minulih časov, ko so že naši očetje zahajali v naš Narodni dom ter postavljali temelje za naše kulturno življenje.

Pozno v noč smo se veselili, vsi smo bili zadovoljni z večernim programom in obljubili smo si, da bomo še večkrat prišli v naš Narodni dom, ki je last vsega našega ljudstva.

Loga ves

Skoraj nismo mogli verjeti, ko smo kar nenadoma zvedeli s prižnice, da se hoče naš požrtvovalni predsednik občinskega odbora in tajnik prosvetnega društva tov. Karel Maksi poročiti. In res smo že zadnjo nedeljo obhajali pri »Marici« veselo ohcet, kjer se je zbralo staro in mlado, da želi Maksiju in njegovi izvoljeni družici Micki Makovi iz Brodev obilo sreče za skupno življenjsko pot.

Že pred sedmo uro zvečer so bili zbrani naši pevci pri »Marici«, da s pesmijo pozdravijo ženina in nevesto, ki jih je ob petih popoldne poročil v Hodčah tamkajšnji g. župnik dr. Janko Mikula. Ko sta potem privozila avtomobila pred gostilno »Marica«, je takoj zadonela pesem »Oj slavljena današnja«, potem pa so se gostje veselili ob bogati ženitnini. Pri tem je neprestano odmevala pesem logaveških pevcev, ki so jih nekajkrat zamenjali tudi Škofičani, ki so presenetili Maksija s podokuico. Še bolj pa je presenetil zbrance goste tov. Matevž Rainer, ki je čestital mlademu paru v verzih in se pokazal kot vreden naslednik naših ljudskih bukvnikov.

K veselemu razpoloženju je mnogo doprinesla tudi godba, da se je mladina lahko neprestano vrtela.

Željam logaveškega prebivalstva se pridružuje tudi vse ljudstvo Slovenske Koroške, ki Maksija pozna posebno iz letošnjih taborov, in kliče novoporočencemu paru:

Na mnoga leta!

Hodiše

Tudi pri nas so hoteli z velikim hrupom in truščem praznovati »zmago« 10. oktobra. Mislili so, da se bo prebivalstvo pustilo premotiti ali ustrahovati in da bo sodelovalo pri tej »svečanosti«. Toda motili so se. Kljub temu, da so že tedne prej vabili, če ni šlo z lepim, pa so pričeli groziti, so se na proslavi zbrali samo tisti, ki so pred par leti praznovali povsem druge »zmage«. Uprižorili so svoj »Siegemarsch« z bakljami, ki so se ga udeležili stari Heimatschützerji in nacisti vseh barv in funkcij. Ker so morali ugotoviti, da prebivalstvo naše vasi ni voljno, da bi sodelovalo na tej proslavi, so gotovo sklenili, da bodo tudi oni sami praznovali svojo »zmago« predvsem ob kozarcu. Znašli so se v veseli družbi, kjer se je veliko pilo, še več pa kričalo. Po časopisju in radiu povelečevano »solidarnost« do koroških Slovincov so nam ob tej priložnosti zatrjevali tudi naši domači prijatelji. Bolj previdni so grozili »samo« z represalijami, drugi pa s svojimi značilnimi in že

dolgo znanimi dobro namenjenimi gesli, kakor »horuk übrn Loibl«, »hinaus mit die Čušen«. Kričali so tudi »hinaus mit die Verbrecher!« Ne vemo, koga so s tem mislili, ampak ni treba dolgo ugibati, če pogledamo, kdo so bili kričarji.

Na predvečer 10. oktobra so hoteli praznovati ob velikih kresovih, ki so jih ves dan pripravljali. Toda kako so se jezili, ko so ti z velikim trudom pripravljene kresovi zagoreli že pred določenim časom in tako so prišli nacisti ob veselje, da bi kot indijanci plesali okrog ognja in na ta način dajali izraza svojemu navdušenju.

S posebnim veseljem so hodili naši »domovini zvesti« od hiše do hiše in prodajali značke za brezplačno vožnjo v Celovec. Posebno izkazali so se razni Meinhardi, ki imajo pri takem opravku brez dvoma že precejšnjo izurjenost, saj so podobne značke nosili že pred leti. Mnogim pa so se značke tudi zaradi tega tako dopadle, ker so zakrile gotovo okroglo senco na jopiču!

Na programu za proslavo tega dne so imeli tudi celourno zvonjenje, ki se pa ni moglo izvesti, ker je naše ljudstvo še pravočasno spoznalo namen in je tako preprečilo izpolnitev odredbe, s katero se je celovški škof za vedno razkrinkal. Seveda so se naši »dobri« prijatelji precej jezili nad svojim neuspehom, toda ukloniti so se morali volji ljudstva, ki je pokazalo, da je vedno pripravljeno boriti se za svoje pravice.

OBJAVA

Sadjarji in kmetje, ki rabijo za jesensko saditev sadna drevesca, jih kupijo v preizkušeni sadni drevesnici tov. ing. Marka Polcerja.

Oddaja drevesc se prične s 15. oktobrom 1948. Na razpolago so od jabolčnih sort:

Bobovec, Boskopski kosmač, Baumanna reneta, Kronprinz Rudolf in od zgodnjih sort Belčnik in rdeč Astrahan,

od hruškinih sort: Koroška moštnica, Tepka, Robertova muškateika in Dobra siva.

Na razpolago je tudi manjše število češnjavih drevesc.

Cena drevesc:

izbrano blago 30. — S za komad blago I. kakovosti 15. — S za komad blago II. kakovosti 10. — S za komad slabše blago od 8. — S naprej za kom.

Naročila sprejema ing. Marko Polcer, Spodnje Vinare, pošta Št. Vid v Podjuni (St. Veit im Jauntale). Po želji se naročena drevesca pošiljajo tudi po železnici. Pri naročilu je treba, da navedete točni naslov z zadnjo železniško postajo.

Priporočila se pa, da se drevesca naročajo skupno, kjer se lahko pošlje človeka ni lice mesta, da izbere odgovarjajoča drevesca.

Kmečka zveza za Slovensko Koroško.

Z A Č E T K I

KOROŠKEM

Osvobodilne fronte na

Represalije so bile hudo orožje v nemških rokah, ki je učinkovalo demoralizirajoče na ljudi. Prav represalije pa so končno s svojo naraščajočo surovostjo odpirale ljudem oči. Za nekaj časa so jih običajno potlačile, toda upornost z njimi stvarno ni mogla biti ubita, temveč je tlela še bolj in vedno znova prešla v novo aktivnost. Nemške metode same in splošni vojni položaj je kazal ljudem popolnoma drugačno perspektivo, kakor jo je običajno slikala nemška propaganda. Zato boj proti nacistom kljub najrazličnejšim sredstvom ni ponehal, temveč se nadaljeval in naraščal.

Huda ovira za razvoj partizanskega gibanja med koroškimi Slovenci je bila gosta mreža nemških postojank. Do konca 1942. leta, ko se partizanstvo še ni razvilo, oziroma se je šele porajalo, še ni bilo veliko postojank. Večinoma so bile to samo orožniške postaje, vojaške garnizije pa so bile le po velikih mestih, v Beljaku, Celovcu in drugod. Poleg teh

je bilo še nekaj točk na Karavankah, na stari meji, ki so jo takrat močno zastražili, da bi ne prišla »kuga« partizanstva tudi na Koroško. Drugače je bilo kasneje, ko se je vedno bolj razvijalo partizanstvo. Takrat so začele naraščati tudi postojanke, bilo jih je vedno več in 1944 je bila vsa Slovenska Koroška na gosto posuta z najrazličnejšimi vrstami nemške oborožene sile, z orožniki, vojaki, policisti, gestapovci... Še posebno vaško stražo (Landwache) so organizirali za varstvo pred partizani. Z nagrmadenimi silami so hoteli krotiti slovensko partizanstvo in voljo po svobodi.

Slovenska Koroška je geografsko zelo razbita pokrajina. Na južni strani ima sicer precej dolgo gorsko vrsto Karavank, toda preko nje gre več dobrih, od severa proti jugu lepo speljanih cest, ki pokrajino samo razbijajo na več delov. Po ravninskem predelu teče Drava, ki se je za partizane izkazala kot neprimerno večja ovira kakor Karavanke. Drava je skup-

no z dobrimi cestami olajšala sovražniku izoliranje partizanskih enot in močnejše kontroliranje njihovega gibanja. Drava je na Koroškem velika reka. Če je sovražnik zastražil mostove in prehode čez Dravo, je s tem napravil skoraj nepremostljivo pregrado za partizane. In sovražnik je to tudi napravil. Čim se je partizanstvo bolj razmahnilo, so Nemci močno zastražili vse mostove, pobrali vse brodovje in partizanstvo na Koroškem se je moralo boriti za biti ali ne biti. Prav Drava je bila kriva, da se je partizanstvo severno od Drave razvijalo tako počasi.

Za predele severno od Drave so v naravi dani deloma isti pogoji kakor za območje južno od Drave. Izredna geografska razbitost in neštete ceste so bile sovražniku vedno v pomoč, partizanom pa v oviro. K tem neugodnostim je prišla še posebna neugodnost, namreč naslonjenost na kompaktno nemško ozemlje, ki je omogočila Nemcem skriti velikopotezne nemške priprave za ofenzivo proti partizanom. Narava sama je s tem olajšala nemške ofenzive proti partizanom.

Naše razlaganje o ovirah, ki so jih postavljali Nemci na pot partizanskemu gibanju, ali pa so po naravi dane okoliščine izkoriščali za boj proti slovenskemu narodnoosvobodilnemu gibanju, nam kaže, da so se Slovenci morali boriti v boju za dosego postavljenega cilja z neverjetni-

mi težavami. Brez upoštevanja teh težav in ovir ne moremo spoznati sile osvobodilnega gibanja na Koroškem, ne moremo pravilno oceniti vseh velikih naporov, ki so jih v boju z nacisti pokazali koroški Slovenci, kratka, ne moremo do dna razumeti volje in odločnosti, ki so jo pokazali koroški Slovenci, da bi se enkrat za vselej otresli tujega jarma. Udeležbe koroških Slovincov v velikem protifašističnem boju ne moremo ceniti samo po kvantiteti, ki je mimogrede rečeno bila tudi znatna, temveč prav tako in — ker so koroški Slovenci bili že stoletja iz stoletja pod nemško oblastjo, del »rajha« — morda še bolj po premagovanju ovir in težav, ki jih je na lastnih tleh ogroženi »rajhi« brez dvoma pognal do viška. Koroški Slovenci so vsem težavam uspešno kljubovali, jih premagovali vedno bolj in tudi na Koroškem ustvarjali iz vsega slovenskega ozemlja en sam uporni kotel, v katerem so se Nemci počutili kot tujci, okupatorji, osvajalci. Ovire in težave, ki so jih Nemci metali na pot borečim se Slovincem, so zaradi uspešnega kljubovanja in njih premagovanja postale dokaz življenjske sile koroških Slovincov, odklonitev vseh nemških laži o številu in moči koroških Slovincov, resnični izraz njihovih težav po svobodi in volji, da žive svobodno in skupno z brati iste krvi in jezika.

(Koroški zbornik.)

Nadaljevanje

V TRSTU

PRED TRIDESETIMI LETI

V popoldanskih urah so tudi višješolci poučevali dijake nižjih razredov. Tako je moj šestošolec učil drugi razred gimnazije. Italijani so tudi ta tajni pouk izsledili in pregnali zdaj tu zdaj tam zbrano dijaštvo. Učenci takih razredov, ki so imeli pouk v telovadnici Narodnega doma, so skočili ob vsakem sumljivem znaku na telovadno orodje, češ tu so da telovadijo. Pred našo hišo, kjer se je vedno izprehajal karabiner, so dijaki poskrili knjige ter prihajali in odhajali posamezno in v presledkih. Vsakokrat, ko je kdo pozvonil na vratih, so skočili vsi pokonci, da se poskrrijejo. Prav tako so Italijani preganjali učence osnovnih šol, ki jih je učila gospa Engelmannova, ki je morala prenehati s poukom.

Moj mož, ki je bil načelnik telefonske centrale v Trstu, je vedno govoril, da mu tam ni več obstanka, in 17. januarja 1919 je po dolgem čakanju na potni list odpotoval v Ljubljano, kamor ga je povabil direktor pošte za Slovenijo. Po mozem odhodu so se začeli javljati v mojem stanovanju karabinerji. Prihajali so po večkrat tedensko, izpraševali pisali in odhajali ter me puščali vso razburjeno. Hoteli so vedeti, zakaj je odšel, zakaj se še ne vrne, a jaz nisem vedela, kaj naj jim odgovorim. Plačo so mi seveda ustavili takoj. Hišo pri Sv. Ivanu smo prodali za smešno nizko ceno, čemur se je čudil vsakdo, ki je količkaj razumel o kupčijah in valutah. Konec marca so mi izplačali kupnino, a z aprilom so prišle v promet lire. Tako so se naše krone, izpremenjene v lire, kar razblinile. Karabinerjev sem se že tako privadila, da se nisem več razburjala zaradi teh obiskov, a prišli so drugi, oni od »odbora za razčiščenje Trsta«.

Ti so bili hudi, mnogo hujši kot vsi karabinerji, bili so najzagrizenejši, Tržačani, ki so nastopali jako surovo in brezobzirno, medtem ko ne morem reči tega o karabinerjih, ki so vsi prišli iz prave Italije. Bilo je pozno pomladi, ko mi je neko popoldne javila hčerka, da neki gospod jako srdito in neolikano izprašuje po meni. »Šola, kaj pa šola!« vzkliknem v strahu. Hčerka me je potolažila, naj se nikar ne bojim, ker se je poskrilo in je vse v redu, kakor bi ne bilo nobenega

dijaka v hiši. Ko stopim v sobo, me vpraša oni človek, ki je bil nenavadno močan, brez vsakega uvoda: »Vi ste predsednica Družbe sv. Cirila in Metoda?«

Ko sem potrdila je nadaljeval: »Vi pišete?«

Povedala sem mu, da sem nekdanj pisala, a zdaj ne več, ker imam številno družino in ne utegnem. »Vi pišete!« zavpije nad mano.

»Ne pišam!«

»Povejte takoj, kam pišete!«

»Nikamor ne pišem več«, rečem že vsa tresoč se, »prav nikamor«.

»Saj vem, da pišete v Edinost«, vpije nad mano.

»Samo seje naznanjam«, mu pravim, »da bi kaj drugega pisala, ni časa«. Hotel je vedeti, kako se podpisujem, nakar sem rekla, da sploh ne podpisujem, ko sklicujem seje.

»Zdaj pa povejte, kam ste vse pisali!« zavpije ter vzame košček papirja in svinčnik.

»Saj vam pravim, da sem pisala pred mnogimi, mnogimi leti.«

»Vseeno, naštejte mi liste, v katere ste pisali!«

Začela sem naštevati: Zvon. Zvonček...

On pa: »Za boga, zapišite vi sami te eskočične besede, jaz ne znam.«

In napisala sem s tresoč roko. Ko je odšel, se dolgo nisem mogla umiriti. Vsa sem se tresla v mislih, da so se zdaj spravili nadme, ko sem tu sama s petinimi otroki, polna dela in skrbi. Isti hip mi je šinila dobra misel v glavo: grem k dr. Vilfanu, on mi bo znal svetovati.

Dr. Vilfan mi je svetoval, naj se obrnem naravnost na guvernerja Petitti di Roreto in naj mu v pismu popišem vse šikane. In res, še isti večer sem sestavila pismo, navedla, da sem sama s petimi otroki, da imam polno dela in skrbi in da nimam miru. Popisala sem mu nastop tistega odbornika za »razčiščenje« ter ga prosila, naj mi izposluje mir, ker se ne bavim z nikakšno politiko, da za njo nimam niti veselja niti časa. Pisala sem res pred dvanajstimi leti, skoro same povesti.

Od tistega časa sem imela popoln mir in zato sem bila dr. Vilfanu iz srca hvaležna za njegov dober nasvet. (Konec.)

PIONIRSKO mesto v Zagrebu

V Ljubljani so zgradili pionirsko železnico. Prav tako v Beogradu in Zagrebu; sedaj pa jo grade še v Sarajevu. Toda v Zagrebu so šli še dalje. Zgradili bodo prvo majhno mesto, pri katerem se dela sedaj že bližajo h koncu. Glavni objekti so večinoma stavbeni paviljoni in so že pod streho.

Kaj je namen pionirskega mesta?

Na to vprašanje nam bo najbolj odgo-

voril sam »inventar« tega mesta, ki je »sestavljeno« iz stanovanjskih poslopj, poslopj z učilnicami, delavnicami in fizikalnimi objekti. Novo pionirsko mesto bo izražalo življenje, ki je svojstveno jugoslovanskim pionirjem; to je življenje polno vedrine, dela, igre in veselja, pripravljanja za bodoče naloge; življenje z današnjo napredno vzgojo.

Pionirsko mesto bo stalo nad vasjo

Sovjetska zveza

V BORBI IN DELU

Do prvega maja so spravili skupaj še 2.500 ton petroleja poleg tistega, kar so ga spravili tudi sicer. Ta nafta je prihajala v petrolejsko očiščevalnico in tudi tamkajšnji delavci so se zavedali svoje dolžnosti do dom. in niso izvršili samo proizvodnega načrta, marveč so izdelali še cel vlak petrolejskih izdelkov preko načrta.

»Kdo bo peljal to blago in še na stotine drugih vlakov, polnih najrazličnejših izdelkov, na fronto?« - »Še več napravite, vse bomo zvozili pravočasno na fronto!« so odgovarjali sovjetski železničarji kovinarjem, petrolejskim delavcem, graditeljem tankov in topov. Sovjetski železničarji so opravljali odlično nalogo. Strojvodja Panin je prevzel pred 16 leti stroj številka 99-7, ki je nepretrgoma vozil na dveh progah ter je v tem času prevozil že 1.041.000 km in niti enkrat ni potreboval generalnega popravila. Panin je izjavil, da bo povečal v času tekmovanja hitrost svoje lokomotive na 150.000 km, med tem ko velja za normalno hitrost 50.000 km.

Ta dejstva so bila za Nemce ravno tako porazna kot njihove vojne izgube. In iz dneva v dan so se dvigale množice tekmovalcev k delu. Iz dneva v dan je rastla tudi proizvodnja. Časopisje je objavilo, da se je v dveh letih do aprila 1944 udeleževalo tekmovanja v petrolejski industriji 80 odstotkov delavcev, v železarski 87 odstotkov, v bombažni industriji, ki jih je Rdeča armada vsak dan osvobajala, so stopali v tekmovanje. Maršalu Stalinu so s posebnimi pismi obljubljali, da bodo vložili vse sile za kar najhitrejšo proizvodnjo v industriji in za kar najhitrejšo obnovo uničenega gospodarstva.

Kolhozni azarbejdžanske republike pa so pisali maršalu Stalinu: »Na fronti z orožjem, v zaledju z delom, tako bomo razbijali podle hitlerjevske tolpe, dokler fašisti ne

bodo izgnani in dokler ne bo spet zavihrala nad našo blagoslovljeno deželo zastava svobode. Dokler je vojna, vse za vojno!« Silno velikega pomena je bila zavest kolhoznikov, da naj velja tudi poljedelstvo v prvi vrsti potrebam vojske. Kaj pa je še posebej pomenilo obilno zvišanje sovjetskega gospodarstva, ki se je povzdignilo na podlagi vsenarnodnega tekmovanja v okviru domovinske vojne, vedo povedati opustošene pokrajine med Stalingradom, Leningradom, Orelom in železnim valom Rdeče armade, ki je odplavaljal iz sovjetske domovine prisrutne tučje.

Na podlagi načel socializma, tovariško vzajemne pomoči in enakopravnosti med narodi so sovjetski ljudje posvečevali s tekmovanjem veliko skrb za brate in sestre, ki so prestali težke dni fašistične kuge. Leta 1943 so predlagali prebivalci Irkutske pokrajine ustanovitev posebnega sklada za pomoč narodom Sovjetske zveze, ki so jih oškodovali nemški osvobodilci. Vse sovjetske dežele so sprejele to zamisel. Mesta in vasi so tekmovala med seboj, kdo bo več napravil.

Kolhozi v novo osvobojenih pokrajinah so dobili živino vsake vrste. Jeseni 1943 so dali vzhodni kolhozi opustošenim pol milijona glav dorastle plemenske perutnine. Nepregledna vrsta vlakov je vozila posevke ozimnih kultur v opustošeno Ukrajino in druge zemlje, ki so čakale posevkov. Zaradi tekmovanja pa je bilo treba dvigniti najprej lastno produkcijo. Kolhozi so tekmovali med seboj za kar najboljšo tako imenovano letino zmage. Desettisoči kolhozov so izvršili setev zgodnjih žitaric in mnogi kolhozi v Dniepropetrovski, Poltavski in Stavropolski ter drugih južnih pokrajinah so izpolnili načrt za žitarice preko posevka in preko prviška. (Dalje.)

Granošin pod majhnim hribčkom, poraslim s hrasti in bukovijo in ki ne dosega višine 40 m. Z njega se nudi lep pogled na Panonsko nižino, Zagreško goro in na sam Zagreb. Okrog in okrog mesteca so majhne vasi in hribčki. Mesto samo bo imelo obliko naselja v parku.

Pri projektiranju so zlasti pazili na to, da bi zgradili mesto, ki bi bilo čim bližje otroški duši. V njem bo vse zeleno, lahko in veselo.

Mesto bo imelo 20 paviljonov za otroke ter hotel in restavracijo za goste. V »središču« mesta bo dom kulture z dvorano in 450 sedeži. V mestu bo največja stavba »Dom tehnike«. Tam bodo dobili pionirji osnovno teoretično in praktično znanje v strokah, za katere bodo pokazali svoje zanimanje. Imeli bodo tudi »Dom armije«, ki bo urejen kot spome-

nik narodnoosvobodilne borbe, poleg njega pa bo še paviljon, v katerem bo prikazan razvoj raznega orožja.

V velikem in prostranem parku kulture bo postavljen še paviljon za glasbo, kiparstvo, slikarstvo, igro in ples.

Mesto bo imelo tudi svoj »poslovni del«. Tam bo kolodvor za pionirski vlak, čakalnica, uprava pionirskega mesta, ki bo imela vse funkcije nekakšnega »ljudskega odbora« v miniaturni. Tam bo nadalje pošta, ambulanta in zgradba za prvo pomoč. Pionirji bodo v mestu opravljali tudi metereološko službo in bodo imeli za to svojo posebno zgradbo. Tam v bližini bo stalo poslopje za radijske oddaje, ki jih bodo pionirji prirejali v svojem mestu in jih bo oddajal zagrebski radio.

To, kar smo našli, še daleč ni vse. Mesto bo imelo tudi svojo ekonomijo, ki bo v dolinici pod mestom. Ta bo imela gospodarsko poslopje in poljedelsko postajo.

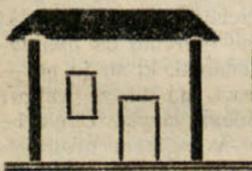
Posebno pažnjo bodo v tej »pionirski republiki« posvečevali fizikulturi. Imeli bodo velika igrišča, bazen za plavanje, teren za spuščanje jadralnih letal, umetniško jezero za čolnarjenje itd.

Kaj bo končno to pionirsko mesto?

To bo dokaz socialističnega odnosa in skrbi za najmlajše v današnji Jugoslaviji, bo nadalje odraz tega, koliko more današnja Jugoslavija dati svoji mladini, da se bo pravilno razvila. Tam bodo vzgajali pionirje po naprednih in najmodernejših principih.

Zadovoljno in vedro bodo živeli mladi prebivalci pionirskega mesta, ki bodo imeli priliko odločiti se za svoj bodoči poklic in najti tako pravilen odnos do dela in ljubezen do njihove socialistične domovine.

Izdajatelj, lastnik in založnik lista: Dr. Frano Petek, Velikovec. Glavni urednik: Dr. France Zwitter; odgovorni urednik: Franci Ogris, oba Celovec, Salmstraße 8 a prava; Celovec, Völkermarkt Straße 21. Dopolni so naš posiljajo na naslov: Celovec (Klagenfurt), Postamt 1. Post-schleifach 372. Tiska: »Kärntner Volksverlag G. m. b. H.« Klagenfurt, 10. Oktober-Straße 2.

KOČARJI

IVAN POTRČ

12

Zunaj, na oknu, pa je nekdo divje zakričal. To je bil Janžek, ki si ni upal v koč. Treza je opazila šolarja, kako se krčevito oklepa križev na oknih, kako se hoče vzbeti na okno. Znenada pa je udaril po oknu, da so zažvenketale šipe ter so otroci zavpili.

Medtem je planila Lizika pred mater in pokleknila.

»Mati«, ji je rekla, »mati, jaz sem kriva, mene nabijte!«

Franček je planil k dedeku in ga začel tresti.

»Dedek«, je začel klicati. »Dedek, pogledajte, dedek. Kri vam teče, dedek.« Znenada se je zgrozil in zatulil: »Kriiii...!«

Štefek je prinesel tresko in začel svetiti okrvavljenemu starcu v obraz. Svetloba je trepetala in metala spačene sence po stenah. Mala Milika pa je porabila to pri-

liko, ko so vsi odreveneli, da se je prerila do materinih prsi ter se vsesala vanje. Znenada jo je Treza stisnila k sebi, da je otrok dušeče zavekal.

Janežka je zajel pred kočjo silen strah. Stisnil mu je glas ter mu zaprl sapo, da se je pognal proti kmetijam, proti krčmi. Razlita bela mesečina je metala skrivenčene sence preko drevja. Sredi steze je zadel na človeka, na moškega. Otrok je zakričal. Nato se je približal — in potrešel pijanca.

»Dedeka so ubili!« je zavpil.

Takrat je prepoznal očeta. Znova je začel vpiti.

»Oče, mati so dedka, s krampom so jih ubili so jih... ubili!«

Oče se je pobral in se počasi dvignil.

»Kaj ubili?« je vprašal. »Mi jih bomo, beži, beži, mi jih bomo pobili.«

Zagledal je sina pred sabo ter ga spoznal. Razveselil se ga je.

»Ho, ti si, Janžek?« je rekel in nadaljeval: »Nič ne reči, ti boš še vse dočkal. Prišel bo čas, ko ne bo več žandarjev in ne fincarjev. Zatrdo vem, da bo prišel... Prišel, ker smo mi vsi zanj, vsi siromaki... Vem, ti mi vse verjameš. Pijan je, oče, si misliš, pijan je, to je žalost, črna žalost, ki se je napila v meni, črna žalost... Ali, kaj bi z žalostjo? ... Prišel bo dan, ko ne bo več... nekoč... ko si bomo postavili tudi zidarji zidane hiše, kočarji si bomo postavili palače... Takrat bo zidar zidar sebi... in ne... Počakaj, Janžek, malo še potrpi! Ti si še otrok, ali ne? Otroci boste srečno živeli, vse boste dočakali... mi, mi bomo pa poginili... Poginili bomo zato, ker nas žalost mori! Janžek, vse drugo naju poslej ne briga več...!«

Zidar Tonč se je zravnal, zaškrtnil z zobmi in stegnil roko, skrčeno pest — nekam v blede mesečino...

— Konec —